

En aquest sentit, l'obra és una molt digna continuadora de la tasca encetada per estudis com el clàssic *Language reform: history and future* editat per István Fodor i Claude Hagège. Acabem la recensió, doncs, felicitant els editors del llibre, Antoni Ferrando i Miquel Nicolás, per la feina esmerçada en la preparació d'aquesta miscel·lània normativa romànica i la resta d'autors en general per les seves aportacions, i encoratgem els interessats en el tema a consultar-les ben aviat.

FRANCESC BERNAT

BASSOLS, Margarida (2007): *El llenguatge dels polítics. Anàlisi del cas català*, Vic, Eumo Editorial («Llengua i text», núm. 10).

Quan escric aquestes ratlles som a les portes d'una nova campanya electoral, la prèvia a les eleccions generals a les Corts espanyoles del març del 2008. Els partits polítics ja fa dies que es passen per una precampanya amb les eines ben esmolades per convèncer de les virtuts de les seves propostes un bon grapat d'indecisos. Els missatges que els líders de les formacions adrecen al públic en actes de militància van adreçats, no als seus afiliats —a qui no han de conquerir, perquè ja n'estan—, sinó justament als indecisos. Com ho fan? Doncs, en part, a través dels fragments dels seus discursos que els mitjans de comunicació fan arribar al públic, per exemple, a les notícies.

Quina responsabilitat, doncs, tenen els autors d'aquests fragments? Quines idees trien per formar-ne part i com les codifiquen? Què hi amaguen, darrere les paraules que fan servir? Per la seva brevetat, aquests textos han de ser concentrats necessàriament, com els titulars. En política, es parla d'*eslògans*. Tant en els textos orals com en els escrits, aquests missatges busquen «l'efecte de la impressió», més que informar el ciutadà. Aquest és un dels aspectes que analitza la doctora Margarida Bassols al llibre *El llenguatge dels polítics*. Aquest univers, que interrelaciona el discurs dels representants públics transmès pels mitjans de comunicació, el coneix bé la professora Margarida Bassols, perquè aquests dos sectors han centrat la seva activitat de recerca.

El llenguatge dels polítics té set capítols. El primer fixa el concepte de *comunicació política* i caracteritza el discurs d'aquest àmbit i la seva relació amb els mitjans de comunicació, que el vehiculen de manera massiva. Els dos capítols que vénen a continuació repassen històricament el discurs dels representants públics i els dos següents se centren en dues materialitzacions que s'hi associen: la propaganda i el màrqueting. La interrelació entre l'activitat política i la llengua oral és objecte del capítol sisè i la vinculació entre discurs polític i llengua escrita posa fi a l'obra que ressenyem.

Quan diem que aquest llibre pot ajudar l'elector a desxifrar què diuen els polítics, ho fem pensant en el fet que dona claus per saber com i quan els candidats

a representar-nos en les institucions ens enganyen, si és que ens enganyen. D'aquest aspecte, se n'ocupa el llibre de la professora Margarida Bassols en l'apartat dedicat als demagogs. Com podem desemascarar-los? L'autora ofereix al lector vint proves per trobar-los. No les avançarem, però. Si el lector vol descobrir si els candidats són sincers... li recomanem que llegeixi aquest llibre. Potser s'endurà alguna sorpresa. Avancem, a mode de tast, que en el seu discurs els demagogs, segons Bassols, juguen amb valors com la família, la justícia, el progrés i la seguretat. Aquest tipus de personatges sol fer un discurs apocalíptic, amb afirmacions no demostrades, en què postula «la decadència del sistema».

En la part històrica (capítols 2 i 3), *El llenguatge dels polítics* es remunta a la civilització grega i romana i situa ja en aquestes èpoques la necessitat social d'existència dels polítics i del seu discurs. El llibre que ressenyem repassa oradors grecs com Sòcrates, Plató i Aristòtil, i altres de romans com Ciceró i Quintilià. De l'edat mitjana, en remarcuem el cas de l'obra *El Príncep* de Maquiavel i, entre els aspectes tractats, Margarida Bassols analitza el fet de mentir en política i classifica els diferents tipus de prevaricació, tan sancionada en algunes cultures i tan poc en algunes altres. El repàs històric continua pel Renaixement i s'estén fins al segle xx. En el recorregut del llibre hi ha figures polítiques actuals i pròximes com Joan Saura i Artur Mas, i d'altres que deixen testimoni del seu pas per la política, tant de la pròxima com de la llunyana. En aquest sentit, el llibre de què ens ocupem deixa clar que som en un punt del camí en què comencen a passar a la història els grans polítics oradors i s'enceta l'etapa de les figures de gestió, que no necessàriament tenen habilitats retòriques.

Dues concrecions de la propaganda política, l'eslògan i el pamflet, són l'objecte del capítol quart. Segons Bassols, el primer té l'objectiu d'impressionar, com ja hem dit abans, i el segon té una «gran força persuasiva». Un altre tret del discurs dels candidats que podem veure en la campanya és el màrqueting, tractat al capítol cinquè. Margarida Bassols n'analitza els textos en què es pot concretar: el programa polític i l'anunci propagandístic. És destacable la constatació que el discurs de la campanya no és estàtic, sinó dinàmic, perquè s'adapta «als moviments de l'electorat», talment com els guions «de les telenovelles» s'ajusten als interessos de l'audiència (p. 129).

Els dos darrers capítols de *El llenguatge dels polítics* s'ocupen de la interrelació de les modalitats oral i escrita de la llengua en el discurs d'aquests representats públics. L'oral espontani dels polítics el podem veure, per exemple, en les intervencions que fan en les entrevistes de ràdio i televisió. L'oral de base escrita aflora en el discurs parlamentari o en el publireportatge, com a exemples de llengua escrita per ser dita. En canvi, els textos polítics escrits per ser llegits (per a un mateix) tenen com a possibles concrecions les cartes i els cartells propagandístics.

El llenguatge dels polítics és una obra de referència en l'anàlisi del discurs dels representants públics. Hauria de ser bibliografia obligatòria per als estudiants de filologia, per als de ciències polítiques i també per als periodistes i comunicadors audiovisuals. I no ho diem en va, perquè la doctora Bassols coneix bé aquests tres

universos professionals, perquè és filòloga, professora de periodistes a la UAB i té una dilatada experiència en l'anàlisi del discurs polític i de la llengua dels mitjans de comunicació. De fet, *El llenguatge dels polítics* és una obra apassionant per a qualsevol persona motivada per la política, perquè ens permet entendre més bé quines coses ens diuen els polítics, ara que estan tan interessat a dir-nos-en.

DANIEL CASALS MARTORELL

CASALS MARTORELL, Daniel: *Contribució de Catalunya Ràdio a la creació d'un llenguatge radiofònic català per als informatius*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007 («Biblioteca Milà i Fontanals», núm. 55).

La llarga experiència de Daniel Casals en l'anàlisi de l'ús del català i en la planificació de la llengua dels mitjans de comunicació veu ara ampliat el seu abast amb aquest volum, fruit d'una part de la seva tesi doctoral, sobre el llenguatge radiofònic, que en aquesta ocasió presenta la novetat d'abordar un aspecte no explorat fins ara en la llengua de la ràdio: la sintaxi.

Amb la finalitat d'establir els trets que defineixen l'ús de la llengua catalana a la ràdio, l'autor analitza el comportament de sis variables sintàctiques que conformen la varietat funcional del català destinada als informatius radiofònics. Aquestes variables són el nombre de mots de l'oració, la complexitat de l'oració, el mode i el temps verbal, l'ordre dels constituents, la veu passiva i la negació. L'anàlisi es duu a terme sobre un corpus elaborat a partir de sis informatius diaris emesos per Catalunya Ràdio durant la setmana del 21 al 27 de febrer de 2000 i constituït per 1.230 unitats sintàctiques o enunciats extrets de les notícies difoses en aquests programes. Dóna forma a aquest corpus una base de dades on s'articulen les diverses informacions sobre les sis variables considerades i que fa possible la quantificació de les dades per a la seva anàlisi posterior.

El llibre s'estructura en tres capítols: el primer estableix el marc teòric de l'estudi, que es basa en dos conceptes clau: l'estandardització lingüística i el llenguatge radiofònic. Pel que fa al primer, l'autor fa un recorregut per les etapes que duen a l'establiment de la llengua estàndard, tot posant un èmfasi especial en les diferents aportacions que, en el cas de l'estàndard català, han estat determinants per a l'assoliment d'aquesta modalitat del llenguatge. Pel que fa al segon, s'endinsa en l'estructura lingüística i formal de la informació radiofònica, particularment de la notícia, gènere al qual pertanyen els textos que formen el corpus estudiat.

El segon capítol conté el cos de l'estudi, en el qual el tractament de cada un dels sis aspectes sintàctics considerats es presenta amb una estructura semblant: constitució del corpus, quantificació absoluta i relacional de les dades, punt de partida teòric relatiu a l'aspecte tractat, establiment d'una tipologia d'enunciats, anàlisi empírica i interpretació qualitativa de les dades i, finalment, les conclu-